

Sadržaj Programskih načela Pokret za Župu i Dijasporu – Župska

Uvod:.....	2
Programska načela.....	2
<i>Nacionalna jednakost</i>	2
<i>I Ekonomija</i>	3
<i>II Obrazovanje i nauka</i>	6
<i>Odgovorna Integracija</i>	7
<i>Zaštita i afirmacija porodice, žene i djeteta</i>	8
<i>Afirmacija mladih</i>	8
<i>Rodna ravnopravnost</i>	8
<i>Zaštita kulturnog nasljeđa</i>	9
<i>Dijaspora</i>	9
<i>V Decentralizacija</i>	10
<i>Zdravstvo</i>	10
<i>Infrastruktura</i>	11
<i>Zaštita životne sredine</i>	12
<i>Sport</i>	12
<i>Mediji</i>	12
<i>Suzbijanje nemorala, nekulture, i primitivizma</i>	12

Uvod:

U vremenu u kojem se bošnjačka zajednica nalazi pred izazovima kao što je migracije mladih, stepen nezaposlenosti te je izazvano samo postojanje na ovim prostorima. Pokret za Župu i Dijasporu će se truditi da na centralnom i lokalnom nivou radi na stvaranju političkog i pravnog institucionalnog okvira za neophodne izmjene da se bori protiv ovog trenda i povećanje kvaliteta života.

Znajući da samo oni koji koriste svoju slobodu ostaju i dalje slobodni, te da se snaga jednog naroda mjeri dobrobiti njegovih najslabijih članova;¹

Imajući u vidu značaj gore navedenog pokret za Župu i Dijasporu usvaja sljedeća programska načela:

Programska načela

Nacionalna jednakost

Bošnjaci su autohton narod priznati u Ustavu Republike Kosova ustavnim pravom koja im osigurava sva kolektivna i individualna prava. Bošnjaci, kao i svi drugi narodi i zajednice, imaju pravo na ustavnu jednakost pred državom, očuvanje, njegovanje i oblikovanje svih pojava vlastite kulture kroz državne i druge institucije i organizacije. Država mora obezbijediti uslove za očuvanje posebnosti njenih naroda i zajednica.

Izborit ćemo se za punu implementaciju obrazovanja Bošnjaka i drugih naroda i zajednica na svom maternjem jeziku i njegovo dalje etabliranje kroz institucije države Kosova. Insistirat ćemo na potpunoj upotrebi jezika i pisma Bošnjaka i drugih naroda i zajednica u svim državnim, javnim i drugim institucijama od značaja za Bošnjake i druge građane. Također, zalagat ćemo se za informisanje na maternjem jeziku na javnim servisima i drugim medijima koji su u obavezi da poštuju zakonske regulative o informisanju nacionalnih zajednica na maternjem jeziku.

---

¹ Preambula je preuzeta iz Ustava Švicarske.

Decentralizacija i Integracija! Vrijeme je za promjene.

U ovom smislu glavna premisa jeste upravo decentralizacija i kreiranje nove multietničke opštine Župa koja sobzirom na geografski položaj i potencijale daje nadu da će pomoći očuvanje bošnjačke zajednice na ovim prostorima.

Kroz aktivizam naših članova i aktivista, ovaj program je usvojen od intelektualne elite i mladih iz bošnjačke zajednice Pokreta za Župu i Dijasporu”.

Ovaj program ima **5** poglavlja o najvažnijim pitanjima koje se tiču opstanka bosnjačke zajednice na Kosovu kao i regionalnom povezivanju sa dijasporom. Koji obuhvataju analize stanja ekonomskog, institucionalnog, društvenog i privatnog života u našoj zajednici i smjernice koje uključuju principe i ciljeve, kao i prikaz i prijedloge konkretnih akcija koje bi se trebale preduzeti za rješavanje problema.

I Ekonomija

Borba protiv siromaštva

Masovno siromaštvo jedno je od najvećih zala koje pritiska mnoge građane, o čemu ne postoji dovoljna svijest kod zvaničnika na javnim pozicijama, kao ni dovoljno informacija u medijima. Stvarna slika siromaštva mnogo je tragičnija od povremenih ilustracija koje saznajemo kroz istraživanja i humanitarne akcije pojedinih organizacija i medija. Razlog za to nalazimo i u iracionalnoj sposobnosti naroda da trpeći siromaštvo čuva minimum sopstvenog dostojanstva.

Na hiljade porodica živi ispod crvene linije siromaštva, a to znači da nisu sigurni da li će sljedećeg dana imati novca za hljeb i mlijeko. Ne može se narod prepustiti isključivo humanitarnim akcijama ili kuhinjama.

Zato jedan od ključnih svakodnevnih programa političkog djelovanja mora biti sveobuhvatna borba protiv siromaštva. U tom smislu, moramo imati svijesti i osjećanja odgovornosti prema narodu, a posebno prema siromašnima i ugroženima. Naš politički govor mora biti takav da ga svi građani, posebno oni

ugroženi, dožive kao svoj. Naša politička grupa imat će smisla ako permanentno bude imala principijelan i dosljedan politički rad koji će doprinijeti da se teško stanje počne mijenjati nabolje. Prva briga će nam uvijek biti najsiromašniji.

Važna pretpostavka u borbi protiv siromaštva je zaštita sela i suzbijanje negativnih migracija. U tom cilju, zalažemo se za usvajanje zakona kojim bi se osigurale poreske olakšice za sva pravna i fizička lica na selu, i to po slijedećem principu:

Da u prvih 10 godina od decentralizacije osigurati program institucionalnih grantova koji bi povećao interesovanje za ostanak i osigurao budućnost bošnjačke I ostalih zajednica.

Ovim mjerama zaustavila bi se praksa napuštanja sela i otpočeo proces migracija prema selu, što je nužni preduslov očuvanja elementarnog demografskog resursa.

Ne smije se zaboraviti da siromaštvo nema ni naciju ni vjeru.

Otvaranje radnih mjesta

Najozbiljniji iskorak u borbi protiv siromaštva je otvaranje novih radnih mjesta i zapošljavanje značajnog broja mladih ljudi kako bi se uspostavio minimum socijalne pravde. Društvo socijalne pravde je naš konačni cilj.

Za ovaj poduhvat neophodno je obezbijediti potreban ambijent za ozbiljne investicije u privredi i dati prednost investiranju u sektoru proizvodnje. Za uspjeh ovog koncepta neophodno je osigurati podsticajna sredstva za domaće i strane ulagače i olakšati administrativne procedure za investitore. Strani kapital ne smatramo rješenjem, već dobrodošlom potporom. Sopstveni resursi i kapaciteti su nam prioritet.

Borba protiv kriminala

Da bi program borbe protiv siromaštva i program otvaranja novih radnih mjesta imali ozbiljan smisao, neophodno je presjeći krvotok svojevrsnog otvorenog

organiziranog kriminala koji obesmišljava svaki pokušaj ozdravljenja socijalnog i ekonomskog stanja. Svi oblici kriminala moraju biti ključna meta ozbiljnog političkog djelovanja. Prvi takav ključni udarac kriminalu zadaje se presijecanjem sprege između vladajuće politike i kriminalaca.

Svjedoci smo da su brojne strukture vlasti u neodvojivom zagrljaju sa lokalnim, regionalnim, pa i međunarodnim kriminalnim grupama preko kojih se crpi finansijska energija građana, budžetska sredstva troše za projekte ličnog interesa, a prljavim kapitalom političkih kriminalaca obesmišljavaju kapital i konkurentnost sve malobrojnijih poštenih privrednika.

Da bi sve ovo postalo moguće, neophodna je potpuna nezavisnost sudstva.

Borba protiv korupcije

Korupcija općenito, a posebno sistemska korupcija, predstavlja maligno oboljenje političkog sektora preko koga političari i kriminalci parazitski izjedaju snagu društva i kroz uspostavu moralno izvrnutih standarda obezbjeđuju nelojalnu prednost etički i profesionalno nedoraslim pojedincima, grupama i pravnim subjektima. Korupcija se može svesti na minimum ili iskorijeniti isključivo dolaskom na vlast onih kadrova koji po etičkim standardima ispravno postupaju, poštujući univerzalne standarde poštenja i odanosti, te uslov profesionalnog kvaliteta sposobnosti i stručnosti.

Za uspješno suzbijanje korupcije potrebno je sudstvo zaštićeno od uticaja političkih partija.

Borba protiv naslija

Po univerzalnim etičkim zakonima i povijesnom iskustvu, osjećaj sigurnosti je osnovna pretpostavka sreće i prosperiteta pojedinca i kolektiviteta. Nedostaci uređenosti pravnog sistema, kao i selektivna primjena pravnih normi prema određenim akterima nasilja, uz intenzivnu spregu kriminala i subjekata pravde, dovodi do kontinuiranog osjećaja nesigurnosti građana.

Učestala ubistva i drugi akti nasilja bez pravosudnog epiloga dodatno izazivaju opravdan strah građana za sebe i svoje porodice.

Borit ćemo se protiv porodičnog nasilja koje, nažalost, eskalira i prijete da značajno ugrozi osnovnu ćeliju društva.

Radi pune koordinacije svih aktivnosti u borbi protiv svih oblika nasilja među nadležnim državnim organima i ustanovama i svim zainteresovanim društvenim faktorima, zalažemo se za osnivanje Nacionalnog savjeta za pacifikaciju društva.

Borit ćemo se neumorno protiv nasilja u porodici, nasilja nad ženama, kao i maloljetnim i bespomoćnim licima.

U sklopu Pokreta za Župu i dijasporu bit će formirana posebna radna grupa Ekonomski razvoj u kojoj ćemo osim privrednika, predstavnića Župske, punopravno učeeće imati udruženja I džemati iz dijaspore.

Poseban fokus na: Povećanje i obnovu stočnog fonda, preradu, mesa, mleka,

Obnovu poljoprivrednih dobara i proširenje postojećih kapaciteta i proizvodnja gotovih proizvoda

Prikupljanje i otkup ljekovitog bilja i prerada istih

Promocija turizma i prvrednih kapaciteta kroz privlaćenje investitora i otvaranje novih radnih mesta.

II Obrazovanje i nauka

Najvažniji segment za prosperitet društva, što ne može biti tema isključivo Zakona o obrazovanju. Suština ambicije neokolonijalizma je otimanje intelektualnog potencijala. Ljudski talenat je Božiji dar, što nas obavezuje na uspostavu sistema za njegovanje i afirmaciju talenata, kako bismo se bavili najboljima, a nipošto najgorima. Od kvaliteta obrazovanja zavisi kvalitet naše budućnosti. Obrazovni sistem nužno je najprije zaštititi od raznih oblika korupcije i drugih zloupotreba od strane političkih moćnika koji godinama ugrožavaju kvalitet obrazovanja kroz upošljavanje kadrova za novac ili po stranačkoj podobnosti, čime djeca postaju žrtve neadekvatnog kadra, što ostavlja posljedice u obrazovanju i etičkom formiranju kroz loše učitelje, nastavnike i profesore. Strategijom obrazovanja treba rangirati škole. Potrebno je napraviti preciznu strategiju i plan koliko i kakvih stručnjaka u

Kosovu treba, kakve oni škole treba da završe i na koja će se mjesta zaposliti. Zakonom treba utvrditi da svi univerziteti budu neprofitne organizacije koje će dobit ulagati u istraživanja i stipendije talentima. Poreskim sistemom treba stimulisati davanje donacija nacionalnim obrazovnim i kulturnim institucijama. Ne školujmo više djecu za Evropu i svijet!

Visokoškolski obrazovni sistem treba zaštititi od oligarhijskog uticaja interesnih grupa koje kvalitet obrazovanja u ovom sektoru ugrožavaju skoro dvije decenije.

Prioritet je predavaci budu certificirani a ne da im to bude prvo radno iskustvo

Velika većina učenika poslije skoro 20 godina nasa deca ni 20 reči albanskog jezika.

Osiguranje nastavnog materijala za učenike i nastavnike na bosanskom jeziku

Transparentnost pri upisu na visokoskolske ustanove na budzetu

Otvaranje novih smjerova na bosanskom jeziku za ekonomiju, pravo, i turizam

Bošnjačka zajednica nema smisleni udio u imenovanju koordinatora putem javnog procesa bošnjačkog obrazovanja na općinskom nivou, nedostatka profesionalizma i administrativnog kontinuiteta.

Odgovorna Integracija

Na izazove sa kojima se suočava bošnjačka zajednica Pokret Župe i Dijaspore planira da odgovori na adekvatan način kroz uključivanje dijasporu, institucija i međunarodnih donator a sve to sa radi decentralizacije u skladu sa zakonima i ustavom Kosova. I formiranje opštine Župa.

*Važnost identiteta za nas je **conditio sine qua non** a pristup istom je višedimenzionalan. Te ćemo se kao Pokret za Župu i Dijasporu mi baviti identifikovanjem, I sami riješimo ovo pitanje, onako kako su ga riješili svi drugi Bošnjaci i konačno postanemo politički narod. Raditi na ujedinjavanju i borbi protiv političke marginalizacije. Uz podršku bošnjačkih intelektualca i promociju putem učešća u institucijama, sistemu obrazovanja, jezika, kulture, medijskog prisustva, etnoloških muzeja i slično.*

Zaštita i afirmacija porodice, žene i djeteta

Porodica temeljna ćelija društva od ćijeg kvaliteta zavisi kvalitet novih generacija, a to znaći i budućnost zajednice. Žena, kao ključni stub porodice, u svetoj ulozi majke i u drugim porodićno-društvenim ulogama faktor je od ćijeg moralnog ili mentalnog kvaliteta ovisi kvalitet zajednice. Zato je neophodno ženi individualno i kolektivno pružiti punu podršku i zaštitu, te joj omogućiti dobre šanse i ambijent u kome bi afirmisala sposobnosti neophodne za puni društveni razvoj zajednice. Ženama koje se odluće na rađanje neophodno je dodijeliti mjesećnu finansijsku podršku u iznosu ne manjem od zakonskog minimuma adekvatno broju djece.

Djeca su najvrednije blago svake porodice, najljepši ukras i izvor prave sreće.

Djeca imaju pravo na zdrav odgoj, kvalitetno obrazovanje i punu zaštitu od svih vidljivih i nevidljivih opasnosti. Vaspitana i obrazovana djeca garant su svijetle budućnosti.

Stimulisanje mladih kroz programe stipendija. i treninga, kampova, kao i nagrade za postignuća.

Pomoć za samohrane roditelje kroz sistem subvencija i jednokratnih pomoći kao i predost pri upisu proces obrazovanja.

Afirmacija mladih

Od kvaliteta mladih zavisi kvalitet budućih generacija. Zato je naša obaveza da sa svih pozicija, a posebno pozicije vlasti, uspostavimo ambijent u kome će se mlade generacije kvalitetno odgajati i obrazovati i u kome će moći afirmisati svoje kvalitete formirajući se kao sposobne i ćvrste lićnosti spremne da ponesu breme lićne, porodićne i kolektivne odgovornosti.

Rodna ravnopravnost

Pokret za Župu i Dijasporu poštuje u potpunosti sva prava zagarantovana zakonom bez obzira na versku ili polnu pripadnost i protiv je bilo kakvog oblika diskriminacije.

III. Kultura i identitet

Pojam kulture i identiteta sadržava u sebi dvije karakteristike: konzistentnost i kontinuitet u vremenu. Iako je pojam na taj način korišten u psihologiji, te dvije njegove karakteristike se najčešće upotrebljavaju u analizi i istraživanjima identiteta. Ako pođemo od ovih postulata, uočavamo da je društvo na Kosovu od proglašenja nezavisnosti imalo sve karakteristike multilateralnog društva, dok se od 2008. godine pa sve do danas dešavaju procesi oplemenjivanja društva vlastitom kulturom. Što je ovo društvo učinilo multietnično, multireligiozno i multikulturalno. Identitetski mozaik ovakvog društva sastoji se od ilirskih, slavenskih, keltskih, otomanskih, austrougarskih i svih novijih elemenata koji su uticali i utiču na njegovo strukturiranje. Pozitivni efekti međucivilizacijskog naslijeđa kao jednog od najvažnijih segmenata bošnjačkog identiteta značajno su uzdrmani krajem devedesetih godina i kontinuirano se narušavaju i danas. A sve to uz podršku institucija, donatora i dijaspore radi jačanja identiteta.

Zaštita kulturnog naslijeđa

Zalagat ćemo se za očuvanje kulturnog materijalnog i nematerijalnog naslijeđa svih naroda i zajednica na području Republike Kosovo i susjednih država u okviru dobrosusjedske saradnje.

Dijaspora

Zalažemo se za savremenu državu sa efikasnom administracijom, decentralizaciju vlasti kroz regione sa značajnim stepenom samouprave i politikom ravnopravnog regionalnog razvoja.

Župa je područje sa etničkim, kulturološkim, vjerskim, geografskim, ekonomskim i drugim posebnostima, što predstavlja osnovu za uspostavu lokalne samouprave koja bi Bošnjacima i ostalim zajednicama obezbijedila brži društveni razvoj, te

doprinišla lokalnoj i regionalnoj uvezanosti. Zalažemo se i borit ćemo se za ista prava svih ostalih, u zemlji i van nje.

Ovo će omogućiti brži protok ljudi i roba, što će dovesti do uvećanja ukupnog ekonomskog i općeg društvenog potencijala ove pogranične zone.

Uključivanje dijaspora biti u odlučivanju za pitanja koja su od značaja. Treba više posvetiti pažnju našoj dijaspori i saradnji sa njom, posebno po pitanju održavanja kulturno-tradicionalnih veza kao i obrazovanja.

Prvenstveno treba raditi na institucionalnom jačanju veza i saradnje sa našim građanima u inostranstvu. Najbolji način za ostvarivanje ove saradnje je postavljanje Bošnjaka u ključnim departamentima ministarstava koji se odnose na rad sa dijasporom i ekonomskim razvojem i industrijom. Saradnja sa udrženjima i džematima 'Šar', 'Humman', 'Džemat Kosovskih Bošnjaka' i sl. Individualcima koji će biti uključeni kroz rezervisana mjesta za članove dijaspora koji bi tako mogli da daju doprinos zajedno sa nama na ostvarivanju zagwarantovanih prava kao što je pravo na obrazovanje, promociju i očuvanje kulture, običaja, kao i privredni razvoj Župe i ostalih mjesta na Kosovu gdje živi bošnjačka zajednica, zaštitu prirode.

V Decentralizacija

Formiranje multietničke opštine Župa za koju već postoje svi uslovi koji su traženi zakonom I ustavom Kosova. Kao i ispunjava I ekonomske kriterijume što bi ubudućnosti bilo pokretač generisanja novih radnim mestima i model za opštine u okruženju.

Zdravstvo

Stanje u zdravstvenom sektoru izuzetno je loše. Zato je neophodna široka politička akcija koja se može realizirati isključivo sa pozicije vlasti kojom bi se izvršila temeljna reforma u etičkoj, profesionalnoj i organizacionoj dimenziji strukture zdravstvenih ustanova. Ljekari sa dokazanim etičkim i profesionalnim kvalitetima treba da dobiju dominantnu poziciju u zdravstvu dok oni drugi moraju biti sankcionisani i isključeni

iz zdravstvene djelatnosti. Spriječiti masovni odlazak školovanih ljekara u inostranstvo, kako ne bi bili prepušteni liječenju od strane nadriljekara.

Organiziranje zdravstvenog sistema ravnomjerno na cijelom području zemlje mora se prilagoditi potrebama građana.

Otvaranje vazdušnih banja, rehabilitacionih i rekreacionih centara u skladu sa prirodnim kapacitetima kojima se raspolaže na ovim teritorijama.

Povećanje broja ljekara, i medicinskog osoblja sa posebnim aspektom na posjete udaljenim selima.

Subvencionisanje lijekova i lecenje za socijalne kategorije

Uključivanje stanovnika u trećem dobu (penzionera) u društveno korisne aktivnosti u klubovima i udruženjima koji imaju za cilj promociju zaštite životne sredine i ekologije ali i transfera znanja i iskustava na mlađe generacije.

Otvaranje penzionerskih centara – domova, i klubova, radi rekreativnih aktivnosti u cilju očuvanja njihovih psihofizičkih sposobnosti i druženja.

Infrastruktura

Princip ravnomjernog regionalnog razvoja neophodno je primijeniti i na polju saobraćajne infrastrukture.

Izgradnja regionalnih puteva prema Sjevernoj Makedoniji, osiguranje sigurnosti prolaska kroz Duvsku klisuru, kao i izrada alternativnih puteva koji bi osigurali kontinuitet u saobraćaju tijekom čitave godine predstavljaju nužni preduslov privrednog i društvenog razvoja.

Nužno je hitno asfaltiranje puteva do svih naseljenih mjesta i konačno stavljanje tačke na osjećaj da je asfaltni put luksuz i privilegija.

Putevi su važni, ali su još važniji oni koji njima putuju i ono šta se njima prevozi. Te je stoga veoma važna obnova, zaštita i izgradnja postojećih i novih puteva, kao i putne signalizacije i komunikacije. Izgradnja kolektora za preradu otpadnih voda, unapređenje sistema za pročišćavanje vode i sisteme za distribuciju pijaće vode.

Zaštita životne sredine

Zaštita postojećih prirodnih resursa, kao što su rijeke, potoci. Šume i mineralna bogatstva, zabrana krivolova. Kroz primjenu zakona i podsticanje putem investicija, subvencija i raznim međunarodnim programima i kreditima.

Sport

Izgradnja sportsko rekreativnog centra koji će u svom sastavu imati bazen, mini stadione za fudbal, košarku, odbojku, tenis.

Izgradnja sportskih hala u sklopu škola po svim selima

Izgradnja brdsko planinskih staza za bicikle

Mediji

Podrška slobodnim medijima i dati im punu podršku. Narodu su potrebni mediji koji će obezbijediti slobodno informisanje i koji će ga zaštititi od trovanja raznim destruktivnim programima. Sloboda govora štiti od zloupotrebe retorike.

Poseban aspekt Pokret za Župu i Dijasporu jeste jačanje veza i kontakata sa medijima na Kosovu i regionu. Kako bi predstavili svoju tradiciju, kulturu, običaje predstavili izazove sa kojima se svakodnevno suočava naša zajednica. Promociju prirodnih kapaciteta privlačenje investitora i pokretanje privrede.

Suzbijanje nemoral, nekulture, i primitivizma

Duže vrijeme u našem društvu dominira pogrešan kulturni model u kome se preferiraju perversnost, vulgarnost i primitivizam. Nema napretka društvu u kome se nemoral, nekultura i primitivizam neskriveno promovišu i podržavaju čak i sa

pozicije vlasti i medija. Nažalost, svjedoci smo svakodnevne promocije ovih pošasti kroz razne medijske događaje, emisije, manifestacije koje obavezno prate distribucija narkotika i alkoholnih pića.

U Rečane – Prizren,
06.09.2020. godine,

U ime inicijativnog odbora
'Pokreta za Župu i Dijasporu':
Ahmed Zahirović
